

Motion till riksdagen 2025/26:2369

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

Kina

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
2 Inledning.....	3
3 Kinas roll i världspolitiken	4
3.1 En säkerhetspolitisk bild.....	5
4 EU:s Kinapolitik.....	6
5 Kinas roll i FN.....	6
6 Kina och klimatet	7
7 Bristande demokratiska fri- och rättigheter.....	8
7.1 Politiska och medborgerliga rättigheter.....	8
7.2 Kvinnors rättigheter.....	8
7.3 Tortyr och dödsstraff	9
7.4 Organstöld.....	9
7.5 Minoriteters rättigheter	10
7.6 HBTQI-frågor	11
8 Arbetares rättigheter och organisering	12
8.1 Fackliga rättigheter och arbetsrätt	12
8.2 Svenska företags ansvar.....	13
9 Taiwan.....	14
10 Hongkong	15
11 Tibet.....	16
12 Gui Minhai.....	17

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering ska verka för att EU i all sin utrikespolitik, inklusive i relationerna med Kina, ska sätta mänskliga rättigheter före ekonomiska intressen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges regering både i sina bilaterala och i sina multilaterala kontakter med Kina bör trycka på vikten av att landet drastiskt minskar sina utsläpp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i varje form av kontakt med Kina ska ta upp de omfattande och grova brotten mot yttrande- och tryckfriheten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med tydliga förslag om hur den avser att driva en feministisk politik i relationerna med Kina och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen i varje form av kontakt med Kina ska kräva ett stopp för användandet av dödsstraff och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att en internationell utredning tillsätts med anledning av rapporterna om organstöld i Kina och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU inför sanktioner mot Kina kopplade till krav om att Kina upphör med övergreppen mot uigurerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om förbud mot export av teknik som kan förmodas användas av regimer i strid mot mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ inom EU för ett stopp för export av teknik som kan förmodas användas av regimer i strid mot mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att etniska och religiösa minoriteters kulturella, språkliga och religiösa rättigheter i Kina respekteras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att lyfta upp hbtqi-frågorna i alla relevanta forum inom FN-systemet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige såväl som enskilt land som medlem i EU och FN ska verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur den ska verka för att stärka de fackliga rättigheterna och arbetstagares rättigheter i Kina och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska skärpas i syfte att garantera upphandlingar i linje med internationellt erkända

mänskliga rättigheter som tar sin utgångspunkt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, samt principerna i Internationella arbetsorganisationens (ILO) deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att arbeta fram en märkning av varor som importerats från Xinjiangprovinsen eller Tibet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar globala ramavtal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör avsluta det rättshjälpavtal, Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, som finns med Hongkong, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för demokratiska reformer i Hongkong och för att folkets vilja ska respekteras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Gui Minhai friges villkorslöst, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Inledning

Utvecklingen i världens folkrikaste land med 1,4 miljarder invånare låter sig inte beskrivas på ett par sidor. Den komplexa utvecklingen är genomgående. Landet är alltjämt en hårdför diktatur som systematiskt kränker en lång rad fundamentala mänskliga rättigheter såsom yttrandefriheten, föreningsfriheten och religions- och övertygelsefriheten. Samtidigt som hundratals miljoner människor har kunnat lämna fattigdomen under de senaste decennierna har klyftorna ökat och repressionen mot olikänkande är kraftig. Även om landet är ledande inom grön teknik släpper man fortfarande ut mest koldioxid i världen och bygger dessutom ut kolkraften. Investeringar i central infrastruktur i andra länder har gett Kina en helt ny säkerhetspolitisk position.

Kinas kommunistiska parti (KKP) har styrt landet i sjuttio år. Under president Xi Jinping har situationen för mänskliga rättigheter utvecklats sig i tydligt negativ riktning. Det redan mycket begränsade utrymmet för civilsamhället och politisk debatt har inskränkts ytterligare. Kinesiska företrädare pratar visserligen allt oftare om mänskliga rättigheter i internationella sammanhang, men bara för att fylla begreppet med sin egen tolkning och förändra det till oigenkännlighet.

Det har funnits förhoppningar om att ekonomisk utveckling, ökad handel och växande välstånd skulle resultera i en förbättrad situation för de mänskliga rättigheterna och en demokratisering av Kina. Så har förespråkarna för ökad handel och investeringar i Kina

argumenterat. Vi kan nu konstatera att de argumenten inte håller. Utvecklingen har tydligt gått bakåt på dessa områden under många år.

Kinas roll som global aktör har förändrats. Det märks inom FN och andra internationella organ och det märks i hur Kina investerar i vital infrastruktur, energiproduktion och mineralutvinning i andra länder. EU och Sverige är beroende av Kina, inte minst när det gäller kritiska råvaror och tekniskt avancerade komponenter. Kinas finansiering av grön energi i andra länder handlar ofta om lån med hög ränta som riskerar att göra mottagarländerna ekonomiskt beroende av Kina. Det har gett Kina en helt ny roll ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

I denna motion lyfter Vänsterpartiet upp några av de frågor vi anser vara viktigast i relationen mellan Sverige och Kina. Sverige behöver vara en tydlig och konsekvent röst för de mänskliga rättigheterna i relationen med Kina. Sveriges stora ekonomiska intressen i Kina får inte innebära att vare sig Sveriges regering eller Sveriges näringsliv kompromissar med frågor om demokrati eller människovärde. De dagliga grova och omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i diktaturen Kina måste stå högst upp på dagordningen i alla delar av Sveriges relationer med Kina.

Tyvärre har svenska statsråd, både under borgerliga och socialdemokratiska ledda regeringar, vid åtskilliga tillfällen varit otydliga när det kommer till frågan om mänskliga rättigheter i Kina.

Ansvar för att de mänskliga rättigheterna efterlevs vilar inte bara på stater, utan även på företag. De företag som väljer att investera i Kina eller köper komponenter därifrån har ett stort ansvar för att inte bidra till inskränkningar eller kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

3 Kinas roll i världspolitiken

Kina är en internationell aktör vars inflytande växer globalt genom en allt mer aktiv utrikespolitik, ekonomiska investeringar i hela världen och ökad närvaro i internationella organisationer.

Det kinesiska ledarskapet har en offensiv inställning till globala frågor. Liksom Ryssland har Kina ambitionen att återta det som man upplever är landets rättmätiga plats i världen. De senaste åren har Kinas profil på den globala scenen blivit allt tydligare. I vissa fall har man allierat sig med utvecklingsländerna och utgjort en viktig motvikt till den rika delen av världen. Men i alltför många sammanhang har Kina satt sina egna ekonomiska och säkerhetspolitiska intressen främst, t.ex. genom att bidra till landgrabbing i Afrika och till att backa upp några av vår tids värsta diktaturer. Syftet är oftare att minska USA:s dominans snarare än ett genuint engagemang för små utvecklingsnationer.

Kina för också en alltmer aggressiv utrikespolitik mot flera av sina grannländer runt Sydkinesiska havet och Taiwan. Så sent som i september 2025 rapporterade media hur Kina bygger olje- och gasplattformer inom Taiwans ekonomiska zon. Kina invigde sin första militärbas utomlands 2017 i Djibouti. Det är en strategiskt viktig plats för kontroll över infarten till Röda havet och Suezkanalen och handeln som går via Indiska oceanen.

Kinesiska företrädare arbetar för att stöpa om de mänskliga rättigheterna och man vill ta en allt större plats i FN. När kinesiska företrädare pratar om mänskliga rättigheter är det utifrån en helt egen uppfattning om vad de rättigheterna ska innebära. I rapporten *Förenta nationerna med kinesiska särdrag? Vad Kinas påverkan på världsorganisationens*

arbete betyder för Sverige från Nationellt kunskapscentrum om Kina ”dechiffreras” ett antal politiskt populära fraser som ofta återkommer i internationella sammanhang med kinesiska företrädare. När Kinas regering pratar om att sätta folket främst ska man vara medveten om att det helt är upp till regeringen att både definiera vilka som ingår i ”folket” och vilka behov och rättigheter som ingår. Av stater definierade gruppintressen prioriteras alltid högre än individers fri- och rättigheter.

Sverige och andra demokratiska länder behöver vara uppmärksamma på den kinesiska utvecklingen. Genom strategiska uppköp av t.ex. infrastruktur och energiproduktion i andra länder skaffar man sig en helt ny säkerhetspolitisk position. Samtidigt behöver den kinesiska regimen hantera en inbromsad tillväxttakt, fallande födslokal och en åldrande befolkning. Amnesty International varnar för att en del av svaret är repressiva åtgärder i syfte att öka ”stabiliteten” i landet.

Vänsterpartiet ser med stor oro på utvecklingen när det kommer till demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Men också Kinas agerande mot Taiwan och närvaro i Syd kinesiska havet. Vi ser också med oro på hur Kina använder biståndet som påtryckningsmedel och att man inte följer Parisagendan om biståndseffektivitet.

3.1 En säkerhetspolitisk bild

Att Kina strävar efter att bygga upp en motvikt till väst och begränsa USA:s globala inflytande är tydligt. Tillsammans med Ryssland strävar Kina efter vad man beskriver som en multipolär världsordning. I praktiken innebär det en godtycklig syn på internationella regelverk och att kritik mot vad man betraktar som ländernas interna angelägenheter förkastas.

Relationen mellan Kina och Ryssland är inte helt okomplicerad. Officiellt talar man om en ”gränslös vänskap” och de beskrivs som varandras viktigaste internationella partners. Samtidigt är det Kina som håller i taktpinnen. Rysslands ökade beroende av Kina är större än det motsatta. I en rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) – *China's perspective on Russia* – beskrivs Kinas motiv för ett vänskapligt samarbete med Ryssland. Förutom att upprätthålla en stabil och fredlig grannrelation innebär relationen politiskt stöd och legitimitet för den egna regimen.

Även om Kina inte uttalat direkt stöd för den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina, har man godtagit den ryska historieskrivningen och menar att man har en roll efter ett eventuellt vapenstillestånd.

Tillsammans har Kina och Ryssland knutit till sig ett flertal mindre diktaturer såsom Nordkorea och Iran.

Den snabba tekniska utvecklingen i Kina inkluderar även försvarsområdet. De senaste tio åren har försvarsutgifterna ökat stadigt med i genomsnitt minst 7 procent om året. Stockholm International Peace Research Institute (Sipri) beräknar att Kinas militära utgifter 2023 låg på 1,7 procent av BNP. Man ligger med andra ord fortfarande under Natoländernas utgiftsmål.

Det uttalade målet är att ha en militär i världsklass år 2049. Det märktes t.ex. vid militärparaden i Peking den 4 september 2025 som markerade 80-årsdagen av andra världskrigets slut. Då presenterades en mängd nya vapensystem.

Det sker en stor utbyggnad av kärnvapen i Kina. Fortfarande har man betydligt färre stridspetsar än USA och Ryssland, men kärnvapenförmågan växer snabbare än i något annat land. Att länder tävlar med varandra i kärnvapenkapprustningen ökar osäkerheten

och är knappast ett sätt att bygga fred och trygghet. Att Kina drastiskt utökar sin kärnvapenarsenal för att komma upp i de volymer USA och Ryssland har är mycket oroande. Kärnvapen är ett fruktansvärt massförstörelsevapen med oerhörda konsekvenser. Sveriges arbete mot kärnvapen i världen behöver intensifieras. Vänsterpartiet menar att Sverige omgående ska signera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Läs mer i vår motion En aktiv freds- och säkerhetspolitik för en fredligare värld (mot. 2025/26:V325).

4 EU:s Kinapolitik

Det är tydligt var EU:s prioriteringar i relation till Kina ligger. EU markerar mot Kina när det gäller begränsat tillträde till den kinesiska marknaden, men inte när det gäller övergrepp mot mänskliga rättigheter eller användandet av dödsstraff.

Ambitionerna att få Kina att följa internationella överenskommelser avseende t.ex. bistånd och att respektera den multilaterala världsordningen och mänskliga rättigheter är välkomna, men de blir mer trovärdiga om EU självt lever upp till samma krav. Så länge EU sätter de egna ekonomiska intressena före mänskliga rättigheter i de handelsavtal man ingår, använder bistånd som påtryckningsmedel för att stoppa människor på flykt eller avsätter bistånd till insatser som leder till grova människorättskränkningar saknar alla dessa förmaningar mot Kina trovärdighet.

Kommissionens förhandlingar om ett handelsavtal mellan EU och Kina var ett tydligt exempel på denna märkliga prioritering. Som tur var föll avtalet samman efter massiv kritik och bristande stöd i EU.

Sveriges regering ska verka för att EU i all sin utrikespolitik, inkluderat i relationerna med Kina, sätter mänskliga rättigheter före ekonomiska intressen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Kinas roll i FN

Kina arbetar långsiktigt och strategiskt med sina internationella relationer. Den kinesiska närvaron inom multilaterala organisationer, däribland FN, har ökat påtagligt de senaste åren. Den kinesiska ledningen har tydligt deklarerat att det FN-centrerade internationella systemet är det enda systemet i världen. I rapporten *Förenta nationerna med kinesiska särdrag? Vad Kinas påverkan på världsorganisationens arbete betyder för Sverige* från Nationellt kunskapscentrum om Kina 2023 beskrivs hur Kina satsar på ett ökat inflytande inom FN-systemet. Bl.a. genom allt större satsningar på personal och finansiella resurser. Kina är idag den femte största bidragsgivaren till FN och ett av de länder som bidrar mest till FN:s fredsbevarande insatser. Landets ökade närvaro leder också mycket riktigt till ett större inflytande.

Det inflytandet använder Kina till att försöka anpassa FN till att bättre passa landets (läs KKP:s) egna värderingar och prioriteringar. Man försöker aktivt påverka och omdefiniera centrala begrepp så som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter, så att de bättre passar Kinas synsätt. Kina agerar också för att begränsa både civilsamhällesorganisationer, såväl som Taiwans möjligheter att delta inom FN-systemet. Inte heller missar man chansen att lyfta och skapa opinion för vad man beskriver som sina tre

globala initiativ Belt and Road Initiative, Global Development Initiative och Global Security Initiative.

Kinas ökade inflytande i FN har sammanfallit med ett amerikanskt tillbakadragande från multilaterala organisationer, vilket skapat ett utrymme som inte tidigare fanns. Det visar särskilt på vikten av att demokratiska stater tar sitt ansvar för FN-systemets framtida utveckling.

Ett exempel på misslyckande inom FN-systemet var när dåvarande FN:s högkommissionär för mänskliga rättigheter Michelle Bachelet reste till Kina i maj 2022 för ett mycket omtalat och kontroversiellt besök. Det var första gången på 17 år som en FN-kommissarie för mänskliga rättigheter besökte Kina och syftet med resan var att föra samtal om mänskliga rättigheter direkt med Kinas ledning. Men besöket var hårt regisserat och begränsat under ständig kinesisk bevakning, vilket väckte frågor om resans trovärdighet. Resan mötte skarp kritik från människorättsorganisationer och flera västländer, som ansåg att besöket utnyttjades i kinesisk propaganda och var för tamt i sin kritik av övergrepp mot uigureerna. I augusti 2022, minuter innan hon avgick, publicerade Bachelet och FN en omfattande rapport som konstaterar att människorättsbrotten mot uigurer och andra minoriteter i Xinjiang är trovärdiga, bland annat gällande systematiskt förtryck och tortyr. En rapport som Kinas regim snabbt förkastade.

I regeringsskrivelsen om arbetet i frågor som rör Kina (skr. 2019/20:18) går att läsa att Sverige ska söka ett fördjupat och breddat arbete inom exempelvis fredsbyggande, fredsbevarande, jämställdhetsarbetet, utvecklingsfinansiering, FN-reformer, Agenda 2030 samt klimat och säkerhet. Det arbetet måste utgå från FN:s normer och värderingar, inte den kinesiska regimens egen agenda.

6 Kina och klimatet

Den kinesiska ekonomin har under decennier växt utan hänsyn till miljön och genom att koldioxidutsläppen ökat kraftigt. Kina har undertecknat Parisavtalet och landet ska enligt egen utsago vara klimatneutralt till 2060. Utvecklingen av förnybar energi har exploderat. Kina är en stor producent av sol- och vindkraft och landet har blivit ledande i tillverkningen av bl.a. elbilar, litiumjonbatterier, solpaneler och vindturbiner. Som exempel kan nämnas att åtta av tio solceller i världen produceras i landet. 2024 var det första året någonsin som Kinas koldioxidutsläpp minskade samtidigt som ekonomin växte, enligt Carbon Brief.

Men den gröna industrin till trots är Kina fortfarande världens största utsläppare av koldioxid. Landet står ensamt för en tredjedel av världens utsläpp. Det är nästan tre gånger så mycket som USA som har näst störst utsläpp. Och trots fagra ord om grön industri fortsätter Kina öka kolanvändningen och bygga ut den ytterligare. För att Parisavtalets mål ska uppnås måste Kina helt slopa sin kolenergi.

Kina vill gärna måla upp bilden av att vara ledande i klimatomställningen. Men verkligheten är betydligt mer komplex. Vid COP30 i Belém i Brasilien i november 2025 ska Kina presentera nya klimatmål för 2035. Målen ska omfatta hela ekonomin, dvs. alla sektorer och alla växthusgaser. Det återstår att se vilka faktiska åtgärder Kina är beredda att göra för att minska utsläppen.

Sveriges regering bör både i sina bilaterala och multilaterala kontakter med Kina trycka på vikten av att landet minskar sina utsläpp drastiskt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Bristande demokratiska fri- och rättigheter

Kina är en enpartistat och en diktatur där kränkningarna av demokratiska fri- och rättigheter är omfattande. Civilsamhället marginaliseras och kritiska röster tystas. Kina är troligtvis det land som använder dödsstraff i störst omfattning. Utvecklingen har gått åt fel håll under en längre tid.

7.1 Politiska och medborgerliga rättigheter

Sedan utropandet av Folkrepubliken Kina 1949 har Kinas kommunistiska parti ensamt styrt landet. Trots omfattande ekonomiska reformer är det mycket svårt att i dag se några öppningar när det kommer till demokratisering och mänskliga rättigheter. Behandlingen av oppositionella och oliktänkande har snarare hårdnat under de senaste åren. Kina är formellt en flerpartistat, men i praktiken är det kommunistpartiet som har maktmonopol. Nationella val förekommer inte.

Enligt den kinesiska politiken går kollektiva rättigheter före individuella rättigheter. Det innebär i praktiken att den kinesiska statens intressen går före individens mänskliga fri- och rättigheter.

Krav på politisk förändring och försök att bilda självständiga föreningar klassas som hot mot det kinesiska rikets säkerhet, vilket i flera fall kan leda till dödsstraff. Det är också vanligt med frihetsberövanden utan rättegång. En form av frihetsberövande kallas ”omskolning genom arbete”, vilket förenar kroppsarbete med s.k. ideologisk skolning. Människor med beteenden som betraktas som olämpliga ska ”behandlas”. Det gäller bl.a. företrädare för religiösa minoriteter, människorättsaktivister, falungongutövare, tibetaner och uigurer.

Den kinesiska författningen garanterar allmän åsikts-, yttrande-, tryck-, förenings-, mötes-, demonstrations- och religionsfrihet. I praktiken är dessa friheter dock mycket begränsade. I Reportrar utan gränser pressfrihetsindex hamnar Kina 2025 på plats 178 av 180. En oroande bottenplacering som visar att statens kontroll över medier, inklusive internet, är att betrakta som mycket allvarlig.

Sverige måste alltid vara berett att kritisera varje brott mot de mänskliga rättigheterna oavsett var, när och med vilka motiv de genomförs. I grunden handlar det om en konsekvent och trovärdig utrikespolitik.

Sverige ska i varje form av kontakt med Kina ta upp de omfattande och grova brotten mot yttrande- och tryckfriheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.2 Kvinnors rättigheter

Den kinesiska konstitutionen garanterar lika rättigheter för män och kvinnor, men i realiteten finns det stora utmaningar. Kvinnor är underrepresenterade inom politiken

och i näringslivet, och våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsskikt, både i städer och på landsbygden. År 2016 trädde Kinas första nationella lag mot våld i hemmet i kraft. Lagen har mött kritik för att den inte omfattar sexuellt eller ekonomiskt våld. Ett annat problem är rådande attityder i både samhället och rättssystemet om att våld i hemmet är en privat angelägenhet.

Kvinnors reproduktiva rättigheter är begränsade genom familjeplaneringspolitiken. Landets nationella hälsokommissionens arbetsuppgifter och mandat kvarstår även efter att ett barnspolitiken ersattes av tvåbarnspolitiken och senare trebarnspolitiken.

Den globala trenden med minskade födslokal gäller även Kina. I nuvarande takt riskerar befolkningen att gå från 1,4 miljarder människor till en halv miljard år 2100.

Nedgången i barnafödande har fått den kinesiska staten att uppmana kvinnor att sluta studera och istället gifta sig. Myndigheterna skickar ut mass-sms med uppmaningar om att bli gravid, hembesök och telefonsamtal och kvinnor i fertil ålder kan få mycket intima frågor från myndighetspersoner om t.ex. sin menscykel.

Sveriges relation med Kina är ett utmärkt exempel på när en feministisk utrikespolitik hade kunnat vara vägledande. Tyvärr har den högnationalistiska regeringen avskaffat ett viktigt verktyg för en mer jämställd värld.

Regeringen bör återkomma med tydliga förslag om hur den avser att driva en feministisk politik i relationerna med Kina. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.3 Tortyr och dödsstraff

Tortyr är förbjudet enligt kinesisk lag. Den kinesiska definitionen av tortyr omfattar emellertid endast psykiskt och inte fysiskt våld. Trots detta är båda formerna av tortyr vanligt förekommande, särskilt på landsbygden och i fattiga provinser. Vanliga medel är sparkar, slag, elektriska chocker, brännmärken från cigaretter och berövande av sömn och mat. Fångar med nedsatt hälsa förvägras, eller saknar möjlighet att skaffa sig, godtagbar vård.

Kina är sannolikt är det land i världen som i särklass avrättar flest människor per år. Enligt uppskattningar handlar det om tusentals människor, men uppgifterna är osäkra eftersom det verkliga antalet avrättningar i Kina är en statshemlighet. Straffet utfärdas för många olika typer av brott, allt från mord till ekonomiska brott och korruption.

Dödsstraffet är, som Amnesty International beskriver det, inte ett straff utan ett brott i sig. Det hör inte hemma i ett modernt och civiliserat rättssystem. För att Kina ska röra sig mot ett verkligt minskat användande av dödstraff krävs att omvärlden fortsätter att lyfta upp frågan, med det tydliga målet att Kina helt ska upphöra med dödsstraffen.

Den svenska regeringen ska i varje form av kontakt med Kina kräva ett stopp för användandet av dödsstraff. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.4 Organstöld

Kina är en av världens största marknader för organtransplantationer. Organhandel är en lukrativ bransch, en människas vitala organ kan säljas för sammanlagt hundratusentals dollar. De första uppgifterna om organstöld från samvetsfångar i Kina kom 2006. Efter massiv kritik från omvärlden hävdar regimen att organstöld inte längre pågår. Enligt flera

experter på området fortgår dock organstölden, framför allt från landets förtryckta minoriteter, som uigurer, tibetaner och falungongutövare.

Sverige bör verka för att en internationell utredning tillsätts med anledning av rapporterna om organstöld i Kina. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.5 Minoriteters rättigheter

Den kinesiska regimen övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna drabbar alla delar av det kinesiska samhället. De etniska och religiösa minoriteterna i Kina tillhör emellertid dem som drabbas allra hårdast av förtrycket från den kinesiska statsapparaten. Störst är trycket mot det muslimska Xinjiang och det buddistiska Tibet.

Xinjiang är Kinas största provins och Tibet är den näst största; tillsammans utgör de cirka 30 procent av Kinas landyta. De är också viktiga strategiska och ekonomiska områden. De är de enda områden där etniska hankineser inte är i majoritet, men detta försöker de kinesiska myndigheterna förändra genom att flytta dit befolkning från de centrala och östra delarna av Kina. Dessa områden har under historien pendlat mellan att stå under kinesisk kontroll och att ha en hög grad av självständighet. Det finns rörelser i båda regionerna som kämpar för ökat självstyre och invånarnas kulturella och religiösa rättigheter. Denna verksamhet slås brutalt ned av den kinesiska regimen. Det som kallas för "separatism" anses splittra landet och vara ett hot mot säkerheten.

För de religiösa minoriteterna är om möjligt press-, yttrande- och organisationsfrihet än mer inskränkt än för majoritetsbefolkningen. Uigurer får inte publicera material på internet på sitt språk. Tortyr används systematiskt mot den tibetanska och uiguriska befolkningen. Många flyr landet efter att de blivit dömda till döden. De kinesiska myndigheterna sätter stor press på omkringliggande länder att skicka tillbaka människor som flytt så att de ska kunna avtjäna sina straff. Enligt Human Rights Watch har över 140 000 tibetaner tvångsflyttats sen 2016.

I den kinesiska delrepubliken Xinjiang har uppskattningsvis en miljon människor, främst från den muslimska folkgruppen uigurer, fängslats i det regeringen kallar utbildningscenter. Människorättsorganisationer beskriver dem som omskolnings- eller interneringsläger. Uigurererna utsätts för massiv övervakning i regionen, både fysiskt och digitalt. Det har bl.a. rapporterats om påtvingade steriliseringar och abort. I Amnesty Internationals rapport *'Like We Were Enemies in a War': China's Mass Internment, Torture, and Persecution of Muslims in Xinjiang* från 2021 vittnar människor som suttit fängslade i lägren om tortyr, hot och hjärntvätt. Kritiken mot Kinas behandling av uigurererna har varit kraftig från människorättsorganisationer. Världssamfundet i stort har dock agerat försiktigt, och de grova och omfattande övergreppen har fått få och små konsekvenser. Vänsterpartiet menar att Sverige bör agera inom EU för att sätta press på Kina att omedelbart upphöra med övergreppen mot uigurererna.

Sverige bör verka för att EU inför sanktioner mot Kina kopplade till krav om att Kina upphör med övergreppen mot uigurererna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Kina beskrivs som världens mest övervakade land. Runt hälften av alla övervakningskameror finns i landet och användningen av appar och kreditkort granskas. Man är världsledande i teknologi för ansiktsgenkänning. Kinas system för sociala krediter har

uppmärksammats i svensk media för stora övertramp på människors personliga integritet och överhängande risk för diskriminering.

Ett särskilt omfattande övervakningssystem är det som används för att kontrollera varje aspekt av det dagliga livet för invånarna i Xinjiang. Förutom att biometrisk kontroll och ansiktsgenkänning används kan s.k. övervakare flytta hem till familjer för att kontrollera att de inte pratar uiguriska eller har ”olämpliga” bilder, använder Whatsapp eller liknande.

Amnesty International har uppmärksammat hur teknik från Sverige riskerar att användas i Kinas massövervakning av minoriteter. Det är teknik som utgör ett hot mot rätten till privatliv, mötes-, yttrande- och religionsfrihet samt rätten att inte bli utsatt för diskriminering.

Regeringen bör återkomma med ett förslag om förbud mot export av teknik som kan förmodas användas av regimer i strid mot mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör ta initiativ inom EU för ett stopp av export av teknik som kan förmodas användas av regimer i strid mot mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Kina använder även repressiva åtgärder mot individer utanför landets territoriella gränser, något som beskrivits som transnationell repression. Organisationen Safeguard Defenders skrev i rapporten *110 Overseas – Chinese Transnational Policing Gone Wild 2022* om hur Kina har illegala polisstationer utplacerade i en rad länder runt om i världen. Syftet är bl.a. övervakning, hot och påtryckningar mot exilkineser och regimkritiker. En av dessa polisstationer ska finnas i Stockholm, vilket den kinesiska ambassaden förnekat. Uppgifter från media tyder dock på att det kan stämma. Det är i så fall mycket allvarligt och ett brott mot folkrätten.

Regeringen bör verka för att etniska och religiösa minoriteters kulturella, språkliga och religiösa rättigheter i Kina respekteras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.6 HBTQI-frågor

2019 blev Taiwan det första landet i Asien att tillåta samkönade äktenskap. Medan andra asiatiska länder har följt efter håller sig Kina i bakgrunden. Även om det inte finns några lagar mot homosexualitet är varken samkönade äktenskap eller adoption tillåtet. Hbtqi-personer är heller inte skyddade mot diskriminering. I stället blir grupper som arbetar med hbtqi-frågor motarbetade, bl.a. genom att de blockeras på internet.

Sommaren 2025 röstade parlamentet i Hongkong ned ett förslag om att låta samkönade par registrera äktenskap man ingått utomlands. Detta trots att en klar majoritet av befolkningen stöder rätten för homosexuella att ingå äktenskap.

Sverige bör verka för att lyfta upp hbtqi-frågorna i alla relevanta forum inom FN-systemet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Arbetares rättigheter och organisering

Att kunna organisera sig på sin arbetsplats är en grundläggande mänsklig rättighet, en central del i varje ekonomi och en förutsättning för att löntagarnas rättigheter ska garanteras och näringslivets vinster fördelas till fler. De fackliga rättigheterna är emellertid på intet sätt respekterade i Kina.

De kinesiska löntagare som försöker organisera sig möter stora svårigheter på grund av omfattande inskränkningar i mötesfriheten, rätten till kollektiva förhandlingar och rätten att organisera sig. Trots detta förekommer det försök att bilda fria fackföreningar, strejker och protester, men dessa möts ofta av våld från myndigheternas sida. Möjligheten till organisering försvåras av att utländska företag och investerare inte har några intressen av att löntagarnas rättigheter stärks. Om Sverige vill vara en konsekvent och tydlig röst för mänskliga rättigheter i Kina, måste även svenska företag vara beredda att ta sitt ansvar. Ansvaret för att upprätthålla och respektera de mänskliga rättigheterna vilar inte bara på politiker och stater, utan även på näringslivet.

8.1 Fackliga rättigheter och arbetsrätt

Enligt den kinesiska konstitutionen råder organisationsfrihet i landet. I realiteten är alla organisationer som avser att spela en självständig roll antingen hårt kontrollerade eller förbjudna. Det gäller också den fackliga rörelsen. Världsfacket ITUC rankar världens länder utifrån arbetsförhållanden och fackliga rättigheter i sin Global Rights Index 2025. Världens länder rankas på en skala mellan 1 och 5, där 1 är bäst och 5 är sämst. Kina får betyg 5, vilket betyder att det inte finns någon garanti för rättigheter.

Kina har undertecknat FN:s vägledande principer om företagande och mänskliga rättigheter. Kinesiska företag har dock generellt en begränsad uppfattning om sin roll i att värna mänskliga rättigheter. Landet har också ratificerat fyra av ILO:s åtta kärnkonventioner, dock inte konventionerna 29, 87, 98 och 105 som bl.a. rör tvångsarbete och organisationsfrihet.

Den enda fackliga organisation som tillåts arbeta öppet i Kina är knuten till den kinesiska statsapparaten och heter All China Federation of Trade Unions (ACFTU). I dess stadga står det att uppgiften är att vara en bro mellan den arbetande massan och kommunistpartiet. Det betyder i praktiken att när en konflikt uppstår mellan de arbetande och partiet, tar facket partiets sida.

Ledare för fackförbunden utses ofta av partiet, och det förekommer även att chefer på arbetsplatsen sitter med i ledningen för fackförbunden. Kollektivavtal finns men tillämpas sällan i praktiken. Det finns ingen laglig strejkrätt, och vid strejker har ACFTU:s roll varit att försöka motivera de anställda att återgå till arbetet. ACFTU har självt inte rätt att uppmana till strejk. Repressalier som gripanden och trakasserier mot strejkande är mycket vanligt.

I Kina finns omkring 300 miljoner inre migrantarbetare. Det är människor som flyttat från landsbygden in till städerna, men som fortfarande är skrivna i den provins där de är födda. Enligt den kinesiska folkbokföringen, det s.k. hukou-systemet, är det komplicerat att registrera sig på en ny plats. Konsekvensen har blivit att migrantarbetarna är avskurna från stora delar av den offentliga välfärden. Migrantarbetarna, som utgör mer än en tredjedel av den kinesiska arbetskraften, har blivit andra klassens medborgare.

Den senaste tidens avtagande ekonomiska tillväxt riskerar att migrantarbetare blir arbetslösa. De hänvisas därmed till att hitta försörjning inom den informella ekonomin.

Som erfarenheter från fackföreningsrörelser visar är kollektiva förhandlingar det mest effektiva sättet att skydda arbetares rättigheter. Därför är de kinesiska arbetarnas egen fackliga organisering den viktigaste faktorn när det gäller att förbättra situationen.

Regeringen bör återkomma med förslag om hur den ska verka för att stärka de fackliga rättigheterna och arbetstgares rättigheter i Kina. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.2 Svenska företags ansvar

Samtidigt som länder i väst kritiserar den kinesiska staten för övergrepp mot mänskliga rättigheter ställer sig deras företag negativa till lagförändringar som förbättrar situationen för de arbetande. Lagförändringar som stärkt arbetarnas rättigheter har mötts av stor kritik från utländska företag.

En stor del av världens produktion sker i Kina, och många svenska företag köper in produkter som tillverkats i kinesiska fabriker med undermåliga villkor. Alltför många svenska importörer prioriterar låga produktionskostnader före miljöhänsyn och villkor för de anställda. Om arbetsmiljön i Sverige såg ut som den alltför ofta gör i Kina skulle fabriken tvingas stänga omedelbart. Människorätsorganisationer har rapporterat om statligt sanktionerat tvångsarbete kopplat till omskolningsläger i Xinjiang och genom statliga arbetsprogram kopplade till fattigdomsbekämpning (Targeted Poverty Alleviation, TPA). Bristande insyn gör det genomgående svårt att vara säkra på att tvångsarbete inte förekommer.

I en rapport från ETI Sverige i samarbete med Storstockholms Lokaltrafik, Västtrafik, Skånetrafiken och Luleå Lokaltrafik 2024 granskas leveranskedjan vid tillverkning av spårfordon med fokus på Kina. Rapporten visar en tydlig koppling mellan järnvägs- och spårfordonsindustrin i Kina och statligt sanktionerat tvångsarbete. Rapporten varnar också för att den minskade tillväxttakten i Kina innebär risker för en ökad negativ påverkan på mänskliga rättigheter. Med tanke på Sveriges och EU:s beroende av Kina när det kommer till teknik för den gröna omställningen är det mycket angeläget att säkerställa att handeln inte bidrar till tvångsarbete eller förtryck av arbetstgare.

Regeringen bör återkomma med förslag om hur lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska skärpas i syfte att garantera upphandlingar i linje med internationellt erkända mänskliga rättigheter som tar sin utgångspunkt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna samt principerna i Internationella arbetsorganisationens (ILO:s) deklARATION om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör uppdra åt berörda myndigheter att arbeta fram en märkning för varor som importerats från Xinjiangprovinsen eller Tibet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sveriges regeringar oavsett om de varit borgerliga eller socialdemokratiskt styrda har som regel sällan behandlat företagets roll för de mänskliga rättigheterna. Det finns en benägenhet att skilja mellan politiska kontakter och ekonomiska kontakter. Vänsterpartiet menar att det inte är möjligt att särskilja frågor om investeringar och handel från arbetet för de mänskliga rättigheterna. Eftersom den kinesiska fackföreningsrörelsen kontrolleras av staten och kommunistpartiet har den svenska fackföreningsrörelsen varit restriktiv med kontakter. En viktig samarbetspartner i sammanhanget är Union to Union som

bedriver flera projekt i Kina, bl.a. i industrisektorn, för att stötta framväxten av fria och självständiga fackföreningar.

Regeringen bör kräva att svenska företag som är verksamma i Kina uppträder konsekvent och i överensstämmelse med den allmänna svenska politiken när det gäller mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I regeringens strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft gör man en särskild satsning på Asien, och Kina nämns som en stor och viktig ekonomisk aktör i regionen. Vänsterpartiet vill understryka att det arbetet inte kan göras utan ett särskilt fokus på mänskliga rättigheter, fackliga rättigheter och ekologisk hållbarhet.

Ofta motiveras handel med Kina och andra stater med bristande respekt för de mänskliga rättigheterna med att handel och närmare kontakter leder till demokratisering. Erfarenheterna av Kinas ekonomiska expansion och ökande handel med omvärlden visar med all önskvärd tydlighet på bristerna i det resonemanget. Kina har öppnat sig för handel och investeringar men knappast för demokratiska värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna. Den svenska exportstrategin måste följas av tydliga krav på respekt för de mänskliga rättigheterna, inkluderat fackliga rättigheter och demokratisering.

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen motionerat i riksdagen för att stärka kraven på svenska företags ansvar globalt. Då är bindande regelverk och tydliga mekanismer för ansvarsutkrävande viktiga verktyg. Inte minst är det viktigt att tydliggöra att multinationella företag bär huvudansvaret för alla delar av sin produktion i de globala värdekedjorna.

Ett medel är att få företagen att teckna globala ramavtal. De fungerar som ett slags globala, kollektiva, fackliga avtal vars syfte är att lägga ett gemensamt golv för alla arbetsplatser och underleverantörer som är knutna till en koncern. Tanken är att de villkor som ställs upp aldrig får brytas inom koncernen oavsett var verksamheten bedrivs. Detta kan sätta tak för arbetstiderna, stadga vilka löner som ska gälla och skydda arbetare från skador och sjukdomar. Globala ramavtal spelar en särskilt viktig roll för företag som verkar i stater där det saknas möjligheter att teckna kollektivavtal på nationell nivå.

Den svenska regeringen bör verka för att svenska multinationella företag som är verksamma i Kina undertecknar globala ramavtal. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer i vår motion om Vänsterpartiets syn på svensk utvecklings- och biståndspolitik (mot. 2025/26:V323).

9 Taiwan

Taiwan består av flera öar öster om det kinesiska fastlandet och är en relativt ung demokrati. Det var först på 90-talet som en verklig demokratisering påbörjades med det första allmänna valet till presidentposten. Under 2000-talet har demokratin utvecklats allt mer och skyddet av de mänskliga rättigheterna stärkts.

Taiwan är till ytan litet men har en stor geopolitisk betydelse. Ögruppen är i praktiken självstyrande, men erkänns bara av ett fåtal länder eftersom Kina inte tillåter diplomatiska relationer med länder som har motsvarande kontakt med Taiwan. I den kinesiska konstitutionen står det att Taiwan är en del av Kina som ska återförenas med fastlandet. Att Kina som medlem av FN:s säkerhetsråd skulle gå med på ett taiwanesiskt medlemskap är idag helt otänkbart.

Kina har också begränsat Taiwans deltagande i andra internationella organ, bl.a. i World Health Assembly (WHA) som är det beslutande organet för Världshälsorganisationen (WHO). Det är olyckligt eftersom Taiwan tidigare haft observatörsstatus och har mycket att bidra med. Vänsterpartiet har uppmanat regeringen att ta initiativ för att stärka det globala hälsoarbetet genom att offentligt uppmana WHO att bjuda in Taiwan som deltagare i WHA.

Kinas aggressiva agerande i Sydkinesiska havet är mycket oroande. Den kinesiska militären genomför regelbundet överträdelser, provokationer och gråzonsaggressioner mot Taiwan. En kinesisk attack mot Taiwan vore förödande, i första hand för taiwaneserna, men också ur ett större regionalt perspektiv. Det skulle snabbt eskalera till en global konflikt. Natos generalsekreterare Mark Rutte har spekulerat om hur även Natoländer skulle kunna bli inblandande (New York Times 5/6-2025).

Pressen och destabiliseringsförsöken från Kina är ett hot mot Taiwans demokrati. Det taiwanesiska folket måste själva få bestämma över sin framtid, utan påverkansförsök från Kinas kommunistparti. Samarbeten och utbyten kring viktiga frågor kan vara ett sätt att stödja en positiv utveckling. Det är dock avgörande att det görs långsiktigt och med viss försiktighet. Sveriges agerande ska inte slå tillbaka på Taiwans befolkning. Sverige ska inte bidra till ökade spänningar och en militär upprustning i regionen. Vi bör istället verka för diplomati och avspänning. Vänsterpartiet har tidigare stått bakom ett tillkännagivande i riksdagen år 2022 om att inrätta ett House of Sweden i Taipei, ett tillkännagivande som regeringen ännu inte har genomfört. Däremot har representationen i Taipei stärkts då antalet utsänd personal ökat från en till två utsända. Vänsterpartiet anser fortsatt att regeringen bör genomföra riksdagens tillkännagivande om ett House of Sweden.

10 Hongkong

Under 1840-talet blev Hongkong en brittisk koloni, efter att brittiska styrkor tagit över området. År 1898 enades briter och Kina om att Hongkong skulle arrenderas av Storbritannien under de kommande 99 åren. Sedan 1997, då Hongkong lämnades tillbaka från Storbritannien, är det ett s.k. speciellt administrativt område i Kina. Hongkong styrs enligt principen ett land, två system, under vilken Kina gått med på att ge regionen en hög grad av autonomi och låta den behålla sitt ekonomiska och sociala system under 50 år. Alla krav på att införa demokratiska valsystem har dock avvisats, och under det senaste decenniet har Kinas grepp om Hongkong hårdnat.

Formellt sett är Hongkong självstyrande i alla avseenden förutom utrikespolitik och försvarsfrågor. Rättsväsendet är självständigt, och vissa fri- och rättigheter är garanterade. Hongkong har dock aldrig varit fullt demokratiskt. Beijing har vetorätt när det gäller förändringar i det politiska systemet, och den kinesiska regimen beskär rätten till politiskt deltagande samt yttrande- och föreningsfriheten.

I juni 2015 avtog Hongkongs lagstiftande församling ett förslag om en valreform, som backats upp av den kinesiska regimen. Förslaget skulle låta en Beijingdominerad nomineringskommitté välja bort kandidater de inte gillade, och kritiserades av många Hongkongbor. Det var också detta förslag som orsakade den 79 dagar långa paraplyrevolutionen i slutet av 2014. Som följd av paraplyrevolutionen arresterade polisen i Hongkong formellt 955 människor.

I mitten av 2019 skakades Hongkong av nya massprotester. Protesterna, som började som en reaktion mot ett lagförslag från Hongkongregeringen om att tillåta att brottslingar lämnas ut till Kina, är de mest omfattande och de våldsammaste på många årtionden. Protesterna ledde till sammandrabbningar mellan demonstranter och polis och bemöttes med varningar från den kinesiska regeringen.

Sverige har tidigare ingått ett avtal om rättshjälp med Hongkong (Mutual Legal Assistance in Criminal Matters). Avtalet som trädde i kraft 2018 innebär att länderna ömsesidigt ska bistå varandra i vissa brottmål. I en riksdagsmotion från 2020 föreslog Vänsterpartiet tillsammans med Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna (mot. 2020/21:1057) att avtalet skulle sägas upp, vilket också blev riksdagens tillkännagivande till regeringen (2020/21:JuU25 Processrättsliga frågor). Men trots att flera högerpartier stod bakom riksdagens tillkännagivande valde regeringen att förklara frågan som slutbehandlad i budgetpropositionen 2024. Detta har kritiserats av Vänsterpartiet, tillsammans med Miljöpartiet och Centerpartiet (utrikesutskottets yttrande 2024/25:UU5y). Frågan om ett särskilt avtal om rättslig hjälp i brottmål med just Hongkong hade sin grund i den utrikespolitiska viljan att bekräfta Hongkongs särskilda ställning i Kina och bekräfta ett-Kina-två-system-politiken. Frågan om uppsägning av detta avtal är också utrikespolitisk eftersom Kina genom sin nya lagstiftning och genom kommunistpartiets beslut avskaffat den politiska och juridiska särställning som Hongkong haft. Därmed har motivet för ett särskilt avtal med Hongkong upphört.

Det finns med andra ord inte skäl att upprätthålla det rättshjälpsavtal som Sverige har med Hongkong. Rättsväsendet kan inte längre anses vara vare sig fritt eller rättssäkert. Ett antal andra länder har valt att avsluta sina relevanta säravtal med Hongkong, och Sverige bör följa deras exempel och avsluta avtalet.

Sverige bör avsluta det rättshjälpsavtal, Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, som finns med Hongkong. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Vänsterpartiet menar att Sverige och världssamfundet måste visa tydligare stöd för hongkongbornas krav på demokrati, rättvisa och respekt för mänskliga rättigheter.

Sverige bör verka för demokratiska reformer i Hongkong och för att folkets vilja ska respekteras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Tibet

Tibet är formellt en självstyrande region med 3,6 miljoner invånare, ockuperat av Kina sedan 1951. Kommunistpartiets kontroll är omfattande. Invånarnas möjligheter att använda sitt språk och utöva sin kultur och religion är begränsade. Tvångsförflyttningar av hela byar och indoktrinering av skolbarn förekommer frekvent. Fredliga protester har slagits ner med våld. Enligt organisationen Freedom House utnyttjades coronapandemin för att ytterligare begränsa tibetanernas möjlighet till organisering och religiösa sammankomster. Organisationen rankar världens länder utefter politiska och mänskliga rättigheter. På en skala mellan 0 och 100 hamnar Tibet på 0.

Kina har genomfört flera större infrastrukturprojekt i Tibet. Ett aktuellt exempel är byggandet av världens största damm för vattenkraft, i Yarlung Zhangbo-floden. Det ökande energibehovet i både Kina och Tibet kräver en ökad energiproduktion och satsningar på vattenkraft ses som avgörande för att nå minskade utsläpp. Men bygget riskerar att få omfattande konsekvenser för både människor och miljö med tvångs-

förflyttningar och utsugning av naturresurser som inte kommer tibetanerna till del. Bygget oroar även grannländerna som ser risker med att Kina tar kontrollen över vattenflödet.

Tibets andliga ledare Dalai lama har levt i exil sedan 1959. Inför sin nittionde födelsedag den 6 juli 2025 meddelade den nuvarande 14:e lamen att han kommer att återfödas och att enligt tradition har ingen annan än munkarna i Ganden Phodrang rätt att utse, eller identifiera nästa lama. Den kinesiska regimen menar dock att reinkarnationen enligt kinesisk lag måste godkännas av Beijing. Kina har blandat sig i valet av lamor tidigare. År 1995 hittades Tibets näst högsta andliga ledare Panchen lama som sexåring. Han har dock varit försvunnen sedan dess och Kina har istället installerat sin egen representant.

Den kinesiska repressionen mot Tibet är allvarlig. Vänsterpartiet menar att tibetanernas rätt till sin kultur och sin religion måste garanteras. Inflytande och makt över Tibets naturresurser måste komma tibetanerna till del.

12 Gui Minhai

I oktober 2015 kidnappades Gui Minhai av kinesiska agenter i sin semesterbostad i Thailand. Han drev då en framgångsrik förlags- och bokhandelsverksamhet i Hongkong specialiserad på satiriska böcker om kinesiska politikernas privatliv. Något som är känsligt för diktaturen. I januari 2016 dök Gui Minhai upp i statstelevisionen i ett framtvingat erkännande av ett påstått 13 år gammalt brott.

Den 24 oktober 2017 meddelade Kina att man hade släppt Gui Minhai. Han greps igen den 20 januari 2018, i sällskap med svensk ambassadpersonal. Gui Minhai har visat symptom på sjukdomen ALS och är i stort behov av läkarvård. Den 25 februari 2020 dömdes Gui Minhai till tio års fängelse. Den svenska regeringen har inte gjort tillräckligt för att få honom frisläppt, vilket Vänsterpartiet har kritiserat vid flera tillfällen. I oktober 2022 presenterades Statens offentliga utredningar SOU 2022:55 Granskning av arbetet med att försöka uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai. Den statliga utredningen var ett resultat av att Vänsterpartiet tillsammans med Moderaterna krävt att de konsulära fallen skulle granskas, vilket ledde till ett tillkännagivande från en enig riksdag. Granskningen ger en bra översikt över det konsulära arbetet och i vilka delar det har brustit. Granskningen innebär att lärdomar har kunnat tillgodogöras till framtida arbete med nya konsulära fall.

Regeringen bör verka för att Gui Minhai friges villkorslöst. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Håkan Svenneling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Gudrun Nordborg (V)

Tony Haddou (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Jessica Wetterling (V)